

Korona Zamanında, Bilimin Işığında: Angela Merkel

Zuhal Yeşilyurt Gündüz & Birgül Demirtaş

Tarih 17 Ocak 1991. İkinci Körfez Savaşı'nın başladığı gün, henüz 4 ay önce birleşmiş olan Federal Almanya'da 36 yaşında bir kadın, Hıristiyan Demokrat Partisi'nden (CDU) Aile ve Gençlik Bakanı olarak atanır. Dönemin Başbakanı Helmut Kohl'un kararına dayanan bu atama, çok ilgi çekmez böylesine karmaşık bir zamanda. Doğu Almanya'dan gelen genç, deneyimsiz, hatta silik bir izlenim yaratan bu genç kadını o dönemde hemen hemen herkes hafife alır. Ne var ki zaman onları yanıltır. Helmut Kohl'un "kızım" ("*mein Mädchen*") diyerek "babacan" ve aynı zamanda ataerkil bir tavırla siyaset sahnesine çıkardığı Angela Merkel, yıllar içerisinde dünyanın en güçlü liderlerinden biri oldu. Onu sevenler de sevmeyenler de bir konuda hemfikir: Merkel kesinlikle saygı ve güven duyulan bir kişilik.

22 Kasım 2005'te erken genel seçimlerin sonucunda Angela Merkel Federal Almanya'nın ilk kadın Başbakanı olarak seçildiğinde de birçok kişi bu işin üstesinden gelemeyeceğini söyler. Oysa 2008 yılındaki banka ve finans krizi karşısında birçok düşman kazanan Merkel, krizin sonunda ayakta kalmayı başarır. Eylül 2015'te Suriye'deki mülteci krizinin büyümesi sonucu Merkel'in 1 milyonun üzerinde mültecinin Almanya'ya gelmesine öncülük etmesi, aşırı sağın tepkisine ve nefret söylemine hedef olur. Vazgeçmez, "*Biz bunu başarırız*" diyerek yurttaşlara güven verir.¹ Bugüne kadar birçok krizin üstesinden gelebilmesi Merkel'e "krizlerin başbakanı" ismini kazandırır.

COVID-19 Pandemisi ve "Zor Zamanların Lideri"

Dünyayı kasıp kavuran, milyonlarca insana bulaşan, yüzbinlerce insanın ölümüyle sonuçlanan Covid-19 korona pandemisinden dünya ile siyasi, ekonomik, ticari ve sosyal açıdan bu kadar bütünleşmiş olan Almanya'nın etkilenmesi kaçınılmazdı. Vaka sayısı ilerleyen zamanlarda her geçen gün artsa da alınan tedbirler sayesinde ölüm oranlarının

nispeten düşük kalabilmesi, yurttaşların güven duygusunu koruyabilmeleri ve de sağlık sisteminin koronayla başarılı mücadelesi Merkel'in başarı hanesine yazılacaktır. Bunun arkasındaki en önemli etken kuantum fizik doktorasına sahip olan Angela Merkel'in bunca yıllık siyaset geçmişine karşın hala bir siyasetçiden çok bir bilim insanı olması ve kalabilmesidir. Merkel "normal" zamanlarda ön plana çıkmamakla birlikte, meşakkatli zamanlarda adeta güçlenip sorunların üstesinden gelmeyi sakinliği, soğukkanlılığı, mesafeli ama saygılı duruşu ile başarmıştır. Aslında Merkel'i "zor zamanların lideri" olarak tanımlamak mümkündür.

Bugüne kadar sadece her yılbaşında ulusa sesleniş gerçekleştiren, fazla ve uzun konuşmalardan kaçınan ve "dram yapmayan"² Merkel, 18 Mart 2020'de tarihi bir konuşma ile doğrudan halka hitap etmiş ve korona pandemisinin ne kadar ciddi olduğunu net ve anlaşılır biçimde anlatmıştır. "*Durum ciddi. Sizler de durumu ciddiye alın.*"³ Merkel'in ağzından süzülen bu sözcükler, yurttaşların korona virüs salgınının ciddiyetini anlamalarını sağlamıştır, çünkü onun kadar sakin, ölçülü, ihtiyatlı ve heyecansız birisi "durum ciddi" derse, durum gerçekten ciddidir. Merkel bu pandeminin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra en büyük meydan okuma olduğunu da vurgulamıştır: "*Bu boyutta, birlik içerisinde dayanışma göstermemizin kaçınılmaz olduğu bir zorlukla karşı karşıya kalmamıştık.*"⁴

Dünyada bazı liderler korona virüs pandemisini küçümser, önemsemez ve hatta pandemiden güçlenerek çıkabileceklerine inanırken; Merkel'in pandemiye erken kavraması, ciddiyetini anlaması; ekonomiye değil, insan sağlığına ve hayatına önem vermesi dikkat çekicidir. Yurttaşlara "sorumluluk" çağrısında bulunan Merkel virüsün yayılması sonucu vaka sayılarının artma riskini anlatırken, "*Bunlar istatistiklerde yer alacak soyut rakamlar değil. Bir baba, bir dede, bir anne, bir büyükanne, bir eş, insanlardan söz ediyoruz. Biz her bireyin hayatının değerli olduğu bir toplumuz*"⁵ sözleriyle insan hayatına verdiği önemin altını çizdi.

Merkel bu tarihi konuşmasıyla yurttaşları kurallara uymaya davet ederken, onların mantığına hitap etti ve kamu hayatının sınırlandırılmasının "varoluşsal" derinlikte ve önemde olduğunu altını çizdi. Merkel'in ağzından bundan daha dramatik sözler daha önceki krizlerde duyulmamıştı. Korona virüs pandemisi tüm dünyayı yeni boyutlara taşıırken, Merkel'de de yeni bir dramatizm (ama yine de belli bir sükûnet içinde) uyandırdı – aslında hiç de "Merkel-vari" olmayan bir boyutta.⁶

Merkel bilimi önceleyen, bilim insanlığını siyasetçi kimliğinin önüne koyan tavrı ile bu krizin üstesinden mantık ile gelinebileceğini hissettirdi ve aynı zamanda duygusal ve insani bir yaklaşım sergileyerek yurttaşları zor günlerin beklediğini, sabırlı olma gerekliliğini ifade etti. Merkel'in bu açık, ciddi ve dürüst tutumunun sonuçları yurttaşlar tarafından da olabildiğince kabul gördü. 2 Nisan 2020 tarihli bir kamuoyu yoklamasının sonucunda Almanların yüzde 72'si federal hükümetin korona kriz yönetiminden memnun, hatta çok memnun olduğunu ifade etmiştir. Genel olarak hükümetten memnun olduğunu ifade edenlerin yüzdesi de yüzde 63 ile oldukça yüksekti. Mart 2020 kamuoyu yoklamasında ise hükümete memnuniyet oranı sadece yüzde 35'ti.⁷

Merkel'in Liderlik Başarısı

Elbette kriz zamanlarında halkın ülkesine destek olmak adına hükümete duyduğu güvenin artması bilinen bir olgudur. "Bayrağın etrafına toplanma sendromu" olarak ifade edilen bu tutum, birçok ülkede kriz zamanlarında kendini göstermektedir. Fakat bu sendrom genelde uzun süreli olmayıp en geç bir sonraki seçimlerde kaybolabilir. Merkel'in korona krizine yaklaşımını irdelerken daha farklı etkenler– sabit kalan unsurlar– da dikkat çekiyor. Bunun başında pandemi sürecinde kullandığı ve "Merkel-vari" tarzına uymayan dramatik sözcüklere karşın Merkel'in yine de her zamanki sükunetini ve heyecansızlığını koruyan kişiliği gelir. Merkel pozitivizme ve ampirik gözleme inanan, kuantum fizik doktorasına sahip bir fen bilimcinin soğukkanlılığı içinde ve tepeden bakan tavır ve tutum sergilemeden bir krizin daha üstesinden gelme çabasını sürdürmekte.⁸

Bir diğer etken ise liderlik tecrübesi. Merkel 30 yıllık siyasi bir geçmişe sahip ve neredeyse 15 yıldır başbakanlık yapıyor. Dolayısıyla, Macron, Johnson, Trump ve daha nicelerinin toplamından daha fazla tecrübeye sahip. Ayrıca Merkel pragmatik ve esnektir, katı pozisyonlara sahip bir ideolog değil, naif birisi hiç değil. Stresli müzakere ortamlarında dikkatli, dayanıklı, sabırlı ve ne olursa olsun huzurlu ve sakin. Merkel farklı ve tezat pozisyonları birleştirebilme ve uyumlaştırma özelliğine sahip bir liderdir. Merkel için önemli olan bir uzlaşya varılması ve ortak bir nokta bulunup herkesin düşüncesine değer verilmesi, dahil edilmesi ve dolayısıyla sürece katılan herkesin sonuçtan memnun olmasıdır. Bu toplumsal uzlaşya geniş kabul görüyor, insanları birleştiriyor ve sorumluluk içerisinde kararlara uymalarını sağlıyor, elbette bir disiplin içinde.⁹

Angela Merkel'in bir diğer özelliği ise olağan zamanlarda pek görünmezken kriz zamanlarında ortaya çıkması, varlığını göstermesidir. Korona salgını sürecinde haftada en az bir kez basın toplantısı yapan Merkel bu toplantıları kendini ön plana çıkarmak için kullanmadı, mutlaka ekip ruhu gösterip yanına Sağlık Bakanını ya da Başbakan Yardımcısını ya da bir eyalet Başbakanını aldı. Merkel savaş söylemi kullanmadı, “Zirveye ulaştık, aştık, başardık, müthişiz” gibi Trump-vari ifadeleri asla kullanmadı. Kullandığı dil büyük müjdelere, iyimser söylemlere ve vaatlerden uzak; her daim ihtiyatlı ve bazen amaca uygun biçimde karamsardır. 20 Nisan 2020 tarihli basın toplantısında “*kırılğan bir ara sonuç*”tan bahsetti (“*zerbrechliches Zwischenfazit*”). Bir bilim insanı bakışıyla ve tevazu içinde iki haftalık aralarla yeni kararları açıklayarak somut, öz ve şeffaf kalarak halkın güveninin devam etmesini sağlayabildi.¹⁰ Merkel'in bu kanıtı dayalı siyaseti (“*evidenzbasierte Politik*”),¹¹ yani bilim insanları, virologlar ve tıp doktorlarıyla görüşmelere dayalı siyaset geliştirmesi ile hem Almanya'nın hem dünyanın itimadını kazanabildi ve ülkesine gelecek umudu ve vizyonu sunabildi.

Bilim İnsanları ile Ekip Çalışması

Merkel bu süreç içerisinde Almanya'nın köklü araştırma merkezlerinden de güç aldı. Başta Robert Koch Enstitüsü (*Robert Koch Institut*) olmak üzere hem federal hem de 16 eyalet düzeyinde görev yapan birçok bilimsel araştırma merkezi ile iş birliğini artırdı ve sürekli bilgi akışını sağladı. En çok dikkat çeken bilim insanı Berlin Charité Hospital'den Prof. Dr. Christian Drosten oldu. Pandemi sürecinde Merkel ve Drosten halkın güvenini kazandı. Söylediklerini hem somut bilgiye ve veriye dayandırdılar hem de bildiklerini ve bilmediklerini şeffaflık ve samimiyet içinde paylaştılar. Dünya çapında bu kadar çok bilgi kirliliğinin olduğu bir zamanda bu dürüst, samimi ve doğru bilginin değeri paha biçilemez.¹²

Bu süreçte Angela Merkel'in saygınlığını arttıran bilim insanı olarak veriye sadakati, virüse karşı “savaş” retoriğinden ve askeri/militarist dilden uzak duruşu, neden-sonuç ilişkisini açıklayabilmesi,¹³ sürekli bilgi sahibi olması, rakamlarla arasının iyi olması ve kendine has karakter özellikleri olan düşüncelilik ve sakinleştirme yeteneği oldu. Ayrıca bu durumu fırsatçı bir tavırla siyasi bir avantaja ve fırsata dönüştürme çabasına girişmemesi de bir lider olarak Merkel'e olan güveni artırdı.¹⁴

Pandemi Dönemi Uluslararası Politika ve Merkel'in Liderliği

Bütün bunların yanı sıra Merkel'in nasıl bir uluslararası ortam içinde sakinliğini, bilimselliğini ve rasyonelliğini koruduğu da not edilmelidir. Korona virüsün ortaya çıkışı ve yayılmasıyla ilgili her türlü komplo teorisinin havada uçuştığı, Doğu'dan Batı'dan Kuzey'den Güney'den pek çok liderin virüsten hasımlarını sorumlu tuttuğu, kiminin “basit bir grip” deyip görmezden geldiği, hiçbir önlem almayarak halkının sağlığını göz göre göre tehlikeye attığı ve popülizmin hızla tırmandığı bir küresel ortamda Merkel, bir sonraki seçimi düşünmenin ötesinde bir siyasi performans sergileyebildi.

Macaristan Başbakanı Viktor Orban örneğinde olduğu gibi otoriter liderlerin kriz ortamını gerekçe göstererek güçlerini daha da artırmaya çalıştıkları, ülkelerindeki güçler dengesini daha fazla yerle bir ettikleri; ABD Başkanı Donald Trump'ın vücuda dezenfektan enjekte edilmesi gibi sürreal önerileri arka arkaya sıraladığı ve suçu bazen Çin'e bazen de Dünya Sağlık Örgütü'ne attığı “gerçek sonrası” (*post-truth*) bir distopya döneminde Merkel sadece üstlendiği sorumluluğun gereklerini yapmaya çalıştı. “Anormal” bir zamanda Merkel “normal” bir lider olarak kalmayı başarabildi.

Son yıllarda küresel çapta popülizmin ve illiberalizmin giderek tırmanması üzerine yapılan “Liberal dünyanın liderliğini kim yapacak?” tartışmalarında zaman zaman Almanya'nın adı da gündeme geldi. Merkel Almanya'sı her ne kadar Avrupa Birliği'nde (AB) hem siyasi hem de ekonomik liderlik rolünü üstlense de küreselde böyle bir rol oynamaktan şimdiye kadar özenle kaçındı. Almanya'nın tarihi mirası ve Alman halkının bu konudaki çekinceleri, Berlin'in küreselde daha fazla rol oynamasının önündeki en büyük engeller oldu. Merkel İran nükleer krizi ve Ukrayna gibi küresel sorunlarda diplomatik inisiyatiflerin içinde olsa da bunları her daim ortaklarıyla yapmaya çalıştı, yalnız yapmaktan kaçındı. Bu bağlamda, Merkel krizleri ülkesi için az hasarla ve küresel iş birlikleriyle atlatmada bir rol model oluşturdu diyebiliriz.

Ayrıca, Başbakan Merkel, ekonomik krizden, mülteci krizine ve korona krizine varıncaya kadar tüm meydan okumalarda sadece Almanya'nın liderliğini yapmakla kalmadı, ayrıca aynı zamanda AB içinde alınan kararlarda da öncü rol oynadı. Yunanistan'daki ekonomik kriz sürecinde de görüldüğü üzere bu kararlar, bazen diğer ülkeler ve halklar tarafından ciddi eleştirilerle karşılandı. Yine de, her şeye rağmen gerek Almanya içinde gerekse Avrupa bölgesinde ya da küreselde kimseyi ötekileştirmede, kutuplaşma yaratacak söyleme başvurmadı ve rasyonel uzlaşma siyaseti için rol model oldu. Mevcut uluslararası ortam, her

ne kadar Merkel'in rasyonel liderlik rol modeli üzerine düşünmek için elverişli değilse de gelecekte mutlaka Merkel'in rasyonel iç ve dış politikasıyla ilgili bireysel analiz düzeyinde de önemli bilimsel çalışmalar yapılacaktır.

Bu arada, bazı uluslararası gazetelerin haberlerinde, Covid-19'la mücadelede nispeten başarılı olan Almanya, Tayvan, Yeni Zelanda ve Finlandiya gibi ülkelerin ortak yanının kadın liderler tarafından yönetiliyor olmalarının altı çizildi.¹⁵ Burada belki de en önemli faktör, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ileri durumda olan ve kadınlara en tepedeki yönetici koltuklarını tırmanabilmeleri için imkan veren ülkelerin diğer pek çok zorluğa karşı olduğu gibi, korona virüsle mücadelede de nispeten daha başarılı oldukları gerçeğidir.

Bu arada Merkel'in liderliğindeki Almanya'nın eleştiri kültürünü devam ettirdiği de vurgulanmalıdır. New York Times'tan BBC'ye kadar dünyanın saygın yayın organları, Almanya'nın Covid-19'la mücadelede "ne kadar başarılı" olduğuyla ilgili haberler yaparken, Alman resmi haber ajansı Deutsche Welle'nin "Almanya'nın salgınla mücadelesinde kurgular ve gerçekler" başlıklı haberi 8 Nisan tarihinde yayımlayarak Almanya'nın başarılı olamadığı noktalara da vurgu yapması eleştirel düşüncenin içselleştirilmesi açısından dikkate değerdir.¹⁶

Gerçekten de Merkel en ağır eleştirildiği dönemlerde bile sakinliğini korumayı bildi. Hem ekonomik kriz döneminde hem de mülteci krizinde hem ülke içinden hem de dışından yoğun eleştirilere maruz kaldı. Tüm eleştirilere yönelik kendi argümanlarını sakin sakin anlattı. Ne bakanlığı döneminde ne muhalefet partisi lideri olduğu dönemde ne de 15 yıllık başbakanlık döneminde kimseye bağırıp çağırmadı, hiç kimseye hakaret etmedi. Herkesle diyalog kurmaya çalıştı. Almanya'nın 16 farklı eyaletindeki yerel yöneticilerle de uyum içinde çalıştı. Konuşarak ve diplomasiyi kullanarak uzlaşma yaratmaya çalışmayı kendine şiar edindi.

Ayrıca, Alman devlet geleneğini devam ettirerek sosyal refah devleti politikalarına önem verdi. Nitekim Merkel liderliği döneminde Almanya'nın geleneksel kapsayıcı sağlık sigortası sistemini devam ettirdi. Günümüzde Alman halkının yüzde 99,9'unun sağlık sigortası bulunmaktadır. Almanya'nın koronayla başarılı mücadelesinde kapsayıcı sağlık sigortası önemli bir rol oynamıştır. Öte yandan, son yıllarda sağlık hizmetlerini giderek daha çok özelleştiren İtalya ve İspanya'nın Covid-19 krizi sırasında yaşadığı zorlukları da hep birlikte tecrübe ettik.

Bu arada, korona krizinin Alman siyasetini gelecekte nasıl etkileyeceğini zaman gösterecek. Küresel artan sağ popülizm ve otoriterlik, Almanya'ya nasıl yansıtacak? Sağlık krizinin beraberinde getireceği ekonomik sorunlar ve belirsizlik ortamı, aşırı sağcı Almanya İçin Alternatif (*Alternative für Deutschland* – AfD) partisinin 2021'de yapılacak federal seçimlerde oylarını nasıl etkileyecek? Sadece siyaset sahnesinde değil toplumda da aşırı sağ örgütlenmeler ve gruplar artacak mı? Merkel'in rasyonel liderliği, korona sonrası dönemde aşırı sağın meydan okumalarıyla nasıl mücadele edecek?

Sonuç olarak, dünyanın en büyük dördüncü ekonomik gücü olan Almanya, Merkel'in öncülüğünde korona krizinde başarıyla sınav veren ülkelerden biri oldu. Merkel'in bilime ve rasyonaliteye dayanan insan odaklı yaklaşımı, tüm dünyada takdirle karşılandı. Almanya küresel siyasette bağımsız siyasi rol oynamaktan uzak dursa da ve liberal dünyanın liderliğinden kaçınsa da Merkel'in liderliği şimdiden pek çok potansiyel siyasetçi için rol model oldu denebilir.

Burada gelecek için önemli bir konu da yeni yükselen güçler olarak; halkının sağlığını ön planda tutan, “neoliberal” uluslararası sisteme rağmen kamusal hizmetlere odaklanan ve kamusal sağlık hizmeti gibi sosyal refah devleti politikalarına bütçeden hala ciddi pay ayıran Almanya gibi devletlerin küresel sistemde gelecekte konumlarının nasıl şekilleneceğidir. İnsani güvenliğe ve bireylerin refahına odaklanan ülkeler “insani güçler” olarak yükselişe geçebilecek mi? Kadın liderlerin bu süreçteki rolü ne olacak? Merkel'in 29 yıllık siyasi kariyeri bu bağlamda yapılacak çalışmalara ışık tutacak ve insanlığa umut olacak.

¹ <https://www.derstandard.de/story/2000090292032/von-kohls-maedchen-ueber-fluechtlingsmutti-zur-merkeldaemmerung>

² “Merkel doesn't do drama” <https://nymag.com/intelligencer/2020/03/angela-merkel-nails-coronavirus-speech-unlike-trump.html>

³ Merkel: “*Es ist ernst. Nehmen Sie es auch ernst.*”

⁴ <https://www.dw.com/tr/merkel-durum-ciddi-sizler-ciddiye-al%C4%B1n/a-52830380>

⁵ <https://www.dw.com/tr/merkel-durum-ciddi-sizler-ciddiye-al%C4%B1n/a-52830380>

⁶ Die unmerkkelig drastische Kanzlerin, <https://www.tagesschau.de/kommentar/kommentar-merkel-corona-rede-101.html>

⁷ Großes Vertrauen in Merkel und Co, <https://www.tagesschau.de/inland/deutschlandtrend/index.html>

⁸ Merkel, die Corona-Krisen-Kanzlerin, <https://www.ndr.de/nachrichten/info/Kommentar-Wie-gross-ist-Vertrauen-in-die-Regierung-Merkel.corona1784.html>

⁹ Krisen kann sie, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2020-04/angela-merkel-coronavirus-krisenpolitik-donald-trump/komplettansicht>

¹⁰ Krisen kann sie, <https://www.zeit.de/politik/deutschland/2020-04/angela-merkel-coronavirus-krisenpolitik-donald-trump/komplettansicht>

¹¹ Merkel, die Krisen-Kanzlerin?, <https://www1.wdr.de/mediathek/audio/wdr5/wdr5-mittagsecho/audio-merkel-die-krisen-kanzlerin-100.html>

¹² Saskia Miller: The Secret to Germany's COVID-19 Success: Angela Merkel Is a Scientist, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2020/04/angela-merkel-germany-coronavirus-pandemic/610225/>

¹³ <https://www.capital.de/wirtschaft-politik/warum-die-deutsche-corona-strategie-im-ausland-gut-ankommt>

¹⁴ <https://www.welt.de/vermischtes/article207539363/Drosten-und-Corona-Fuer-viele-bin-ich-der-Boese-der-die-Wirtschaft-laehmt.html>

¹⁵ Jon Henley and Eleanor Ainge Roy, "Are female leaders more successful at managing the coronavirus crisis?", The Guardian, 25 April 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/25/why-do-female-leaders-seem-to-be-more-successful-at-managing-the-coronavirus-crisis>

¹⁶ Elizabeth Schumacher, "Almanya'nın salgınla mücadelesinde kurgular ve gerçekler", Deutsche Welle, 8 Nisan 2020, <https://www.dw.com/tr/almanyan%C4%B1n-salg%C4%B1nla-m%C3%BCcadelesinde-kurgular-ve-ger%C3%A7ekler/a-53065319>. Bu konuyla ilgili yorum için bkz. Birgül Demirtaş, "Almanya'nın Kovid-19'la mücadelesinin anatomisi", 17 Nisan 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/almanya-nin-kovid-19la-mucadelesinin-anatomisi/1808549>

Prof. Dr. Zuhale Yeşilyurt Gündüz, TED Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Birleşik lisans ve yüksek lisans eğitimini de doktorasını da Bonn Üniversitesi'nde tamamladı. Toplumsal cinsiyet, göç ve HIV/AIDS konularının güvenikleştirilmesi, yabancı düşmanlığı, neoliberalizm konularında çalışmaktadır.

Prof. Dr. Birgül Demirtaş, Türk-Alman Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Lisans eğitimini Boğaziçi, yüksek lisans eğitimini Bilkent, doktorasını Berlin Hür Üniversitesi'nde tamamladı. Türk dış politikası, Alman dış politikası, Balkanlar, yerel diplomasi ve akademiye toplumsal cinsiyet konularında çalışmaktadır.

*DPK Notları kategorisinde paylaşılan görüşler yazarın kendi fikirleridir ve bunlar Dış Politikada Kadınlar İnisiyatifinin görüşlerini yansıtmamaktadır.

@WFP14

/WomenInForeignPol/